

بررسی کاربرد سیستم‌های پشتیبان تصمیم‌گیری در ارزیابی اثرات توسعه بر محیط زیست

رویا یدره^{۱*}، علیرضا میکائیلی تبریزی^۲، عبدالرسول سلمان ماهینی^۳

۱- دانشجوی کارشناسی ارشد ارزیابی و آمایش سرزمین، دانشکده محیط زیست، دانشگاه علوم کشاورزی و منابع طبیعی گرگان

۲- دانشیار دانشکده محیط زیست، دانشگاه علوم کشاورزی و منابع طبیعی گرگان

۳- دانشیار دانشکده محیط زیست، دانشگاه علوم کشاورزی و منابع طبیعی گرگان

roya.yadreh@gmail.com

چکیده

توجه به محیط‌زیست در دوران ما تبدیل به معیار شده است، زیرا افزایش فشار درحد خارج از توان طبیعی می‌تواند سبب از دست دادن کارکردها و یا زوال و نابودی محیط‌زیست گردد. از طرف دیگر، هزینه بازسازی مناطق تخریب شده ده تا پنجاه برابر هزینه پیشگیری از تخریب است. بنابراین، نیاز به ارزیابی اثرات توسعه امری اجتناب‌ناپذیر است. ارزیابی اثرات توسعه به عنوان ابزار مدیریتی مهم و کارآمد در اختیار برنامه‌ریزان است تا براساس آن، اثرات بالقوه محیط‌زیستی یک یا چند طرح توسعه‌ای شناسایی و گزینه‌های موثر جهت رفع یا کاهش آن‌ها پیشنهاد شود. ارزیابی اثرات توسعه با چالش‌ها و مشکلاتی روبه‌رو است. با اینکه روش‌های متعددی برای ارزیابی اثرات معرفی شده است، اما هیچ یک از آن‌ها به تنهایی قادر به حل این مشکلات و انجام ارزیابی کامل نیست. بنابراین، با توجه به نیاز روزافزون بشر به توسعه و به دنبال آن تخریب بیشتر محیط‌زیست، نیاز به روش‌هایی است که بتوان با کمک آن این مشکلات را مدیریت کرد و یک ارزیابی جامع و کامل انجام داد. سیستم‌های پشتیبان تصمیم‌گیری این قابلیت را دارند که با استفاده از آن‌ها می‌توان استفاده درست‌تر و سریع‌تر از روش‌ها را افزایش داد و ارزیابی عینی‌تری انجام داد. مدیران و تصمیم‌گیران هم با استفاده از این سیستم‌ها می‌توانند کیفیت تصمیم خود را بهبود ببخشند. همه این عوامل باعث کمک به کاهش تخریب محیط‌زیست و منابع و بالطبع سبب افزایش سود و منفعت خواهند شد. این مقاله به مروری بر سیستم‌های پشتیبان تصمیم‌گیری و مفهوم و کاربرد آن‌ها در ارزیابی اثرات توسعه بر محیط‌زیست می‌پردازد.

واژگان کلیدی: ارزیابی اثرات توسعه، چالش‌ها، تخریب محیط‌زیست، سیستم‌ها پشتیبان تصمیم‌گیری

۱- مقدمه

توجه به محیط‌زیست در دوران ما تبدیل به معیار شده است (رحمتی، ۱۳۹۱: ۱۶). زیرا در چند دهه گذشته، بروز مسائل بی‌شمار در محیط‌زیست موجب شده است تا جامعه انسانی دریابد که گستره فعالیت‌های وی در محیط‌زیست، بدون حد و مرز است و از سوی دیگر، محیط‌زیست نیز دارای محدودیت‌هایی است که حتی با بهترین فناوری‌های قابل تصور نیز به طور نامحدود قابل گسترش نیست و عدم توجه به این محدودیت‌ها طی فرایند توسعه، تخریب محیط‌زیست را به همراه خواهد داشت. از این‌رو، هرگونه بهره‌برداری از طبیعت باید پس از ارزیابی منابع و اثرات توسعه و در چارچوب توان‌ها و ظرفیت‌های محیط صورت گیرد (یارعلی و همکاران، ۱۳۸۹: ۱۴). ارزیابی اثرات توسعه^۱ (EIA) فرایند شناسایی، پیش‌بینی و کاهش یا جبران اثرات منفی زیست-فیزیکی، اجتماعی و دیگر اثرات مرتبط با پیشنهادها توسعه قبل از تصمیم‌گیری‌های عمده و اجرای آن‌ها است (سلمان

1- Environmental impact assessment